

РЕЦЕНЗІЯ

Новікової Людмили Євгеніївни, кандидата мистецтвознавства, завідувача кафедри продюсерства аудіовізуального мистецтва та виробництва Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого на дисертацію **Чжан Цзінвень «Естетичні особливості китайських фільмів у жанрі уся»**, подану до захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 021 Аудіовізуальне мистецтво та виробництво, галузь знань 02 Культура і мистецтво

1. **Актуальність теми дослідження.** Кінематографії країн Східної Азії вирізняються особливою увагою до традицій своїх культур, великою мірою знаходять опертя у формах і філософії бойових мистецтв і саме на цьому підґрунті конструюють екранну репрезентацію національної ідентичності. В першій половині ХХ ст. майстер японської режисури Акіра Куросава послідовно створює фільми про дзюдо, звертається до теми самураїв. В 1960-ті гонконзький актор, режисер і філософ Брюс Лі привертає своїми стрічками увагу світової глядацької аудиторії до кунг-фу. Західний світ зачаровує поєднання довершеної екшн-хореографії і цілісного, шляхетного світобачення азійських лицарів. Японія, Китай, Північна і Південна Корея послуговуються екранними брендами своїх бойових мистецтв як основою комунікативних стратегій на міжнародному просторі. У добу глобалізації вірно визначений шлях брендингу національної культури є важливим чинником економічного розвитку країни. Тому обрана здобувачкою вищої освіти тема є актуальною, її комплексне дослідження естетичного феномену кіножанру уся дає значний масив інформації для наукового осмислення.

2. **Наукова новизна.** Чжан Цзінвень вперше в українськомовному мистецтвознавстві розкрила специфіку функціонування в китайському кінематографі жанру уся в його історичній тяглості – від Шанхайських

містичних постановок 1920-х років до медитавних творів Вонга Кар-Вая; розкрила знакову систему образних рішень, філософську і морально-етичну підоснову розмаїття режисерських підходів. Поширеним у західному та українському кінознавстві є наратив впливу естетики азійського бойовика на відповідні жанри західного кіно – як от А. Куросави на голлівудський вестерн, зокрема – в контексті створення рімейків його фільму «Сім самураїв» (1957): «Чудової сімка» (1960) Джона Стерджеса і «Чудової сімки» (2016) Антуана Фукуа. Чжан Цзіньвень вперше в українськомовному мистецтвознавстві послідовно простежує мережу взаємовпливів китайської і західної екранних культур на матеріалі фільмів жанру уся. Запропонована дослідницею історико-культурна візія цього явища за своїми основними напрямками споріднена з актуальними практиками українських кіномитців, кінознавців і культурологів, спроможна дати імпульс для подальшого художнього пошуку і наукових розвідок.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації.

Теоретичне значення результатів дисертації обумовлено високим науковим рівнем виконаного Чжан Цзіньвень комплексного аналізу естетичних засад жанру уся в кіномистецтві. Практичне значення для вітчизняних виробників аудіовізуальних творів має запропонований пошукачкою докладний аналіз світоглядних основ та досвіду участі китайської кіноіндустрії в реалізації проектів копродукції як із азійськими країнами, так і з іншими континентами. Цілком доречною тут була згадка про зйомки в Україні ключових епізодів фільму Чжана Імоу «Будинок літаючих кинджалів» (2004), який номінувався на премії Британської та Американської кіноакадемії.

4. Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукову обґрунтованість результатів забезпечено вірним вибором

методологічної основи праці, опертям на значний корпус наявних розвідок, діахронічним і синхронічним розглядом джерельної бази та спроможністю пошукачки до самостійного осмислення матеріалу, його систематизації, типологізації, врахування не лише мистецьких, але й соціальних та політичних аспектів обраної проблематики.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Авторкою на належному рівні виконано поставлене наукове завдання, на кожному етапі дослідження обрано відповідні методи: для опрацювання джерельної бази використано описовий метод та метод емпіричного узагальнення; для декодування сенсів фільмів у жанрі уся пошукачка вдалася до семіотичного методу тощо.

6. Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових публікаціях. Результати пропонованого дослідження представлено у 3 включених до міжнародних наукометричних баз виданнях України та у 3 включених до міжнародних наукометричних баз закордонних виданнях, а також 2 - у матеріалах міжнародних наукових викладацько-аспірантських конференцій, 3 - у матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій, 1 - у матеріалах загальноуніверситетської наукової викладацько-аспірантської конференції. Основні положення дослідження представлено повною мірою і з розумінням цільової аудиторії: наприклад, для закордонних видань авторкою обрано передусім пріоритетні в міжнародному науковому обігу матеріали, для українських видань – з важливими для української наукової спільноти акцентами.

7. Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу. Пропонована дисертація має чіткий структурний поділ на вступ, три розділи по два підрозділи, висновки, список літератури включає українськомовні (28 назв)

праці та китайсько- і англомовні (111) праці, а також додатки, в яких представлено довідкову інформацію про корпус фільмів та відеоігор, розглянутих у дослідженні. Кожен розділ завершується висновком, результати виконання поставлених у дослідженні завдань систематизовано і узагальнено у прикінцевих висновках дисертації.

8. Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях. Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Результати перевірки дисертації на плагіат збігаються із висновком рецензента: дослідження Чжан Цзінвень є самостійною роботою, авторка дотримується засад академічної доброчесності. Використані у пропонованій дисертації ідеї та уривки текстів інших авторів маркуються належними посиланнями. Фабрикацій чи фальсифікацій у дослідженні не виявлено.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

1. Чжан Цзінвень у вступі наголошує на вагомому впливі китайських фільмів жанру уся на світовий кінематограф (с.3). Проте у міжнародних рейтингах фільмів підстави для подібного висновку відсутні. Зокрема до традиційного списку «100 найкращих фільмів усіх часів», востаннє складеного у 2022р. часописом «Sight and Sound» за результатами опитування провідних режисерів сучасності, не увійшов жоден китайський фільм жанру уся. Разом із тим цей список містить три фільми А. Куросави на самурайську тематику, що промовляє на користь визнання впливу на світовий кінематограф не китайських бойовиків, а японських фільмів про кодекс і бойове мистецтво самураїв. Дослідниці варто було вести мову про вплив екранних творів у жанрі уся на розвиток саме жанру бойовика, а не світового кіномистецтва в цілому.

2. Мистецтвознавча традиція передбачає наявність у дослідженні оригінальних/міжнародних назв фільмів, бо їхній переклад українською

може відрізнятись від усталених міжнародних варіантів, надто це стосується стрічок, які не демонструвались в Україні. Додаток із інформацією про корпус фільмів, згаданих у дисертації, містить оригінальні/міжнародні назви лише частини з них.

10. Загальний висновок і оцінка дисертації.

Наведені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку праці. Дисертація Чжан Цзінвень «Естетичні особливості китайських фільмів у жанрі уся» є актуальним, новим, самостійним, завершеним дослідженням і відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а її автор заслуговує на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво».

Рецензент:

Кандидат мистецтвознавства,

завідувач кафедри продюсерства

аудіовізуального мистецтва та виробництва

Київського національного університету

театру, кіно і телебачення

імені І. К. Карпенка-Карого

Л. Є. Новікова

